

Megemlékezés Pankotai Gáborról

Visszapillantás a szoboravatásra

Születésének 100. évfordulója tiszteletére 2014. szeptember 9-én avatták fel a soproni egyetem Botanikus Kertjében Pankotai Gábor professzor mellszobrát. Ahogy az Erdészeti Lapok 2014. évi májusi lapszámában közreadott felhívás is tanúsítja, a műalkotás létrejötté igazi erdész összefogással, közös adakozásból valósulhatott meg. Az önzetlen segítséget minden adakozónak ezúton is köszönik a kezdeményezők, az OEE Erdőfeltárási Szakosztálya és az Erdőmérnöki Kar Geomatikai, Erdőfeltárási és a Vízgazdálkodási Intézete. Ezt a köszönetet is kifejezve adjuk közre az avató ünnepségen elhangzott beszédek kivonatát.

Elsőként a kar dékánjának, *Prof. dr. Lakatos Ferencnek* bevezető szavait idézzük fel.

„Az 1957 és 1976 között végzett erdőmérnökök találkozóin, illetve az erdőfeltárással és erdészeti útpépítéssel foglalkozó erdőmérnökök összefüvetelein gyakran hangzanak el megemlékezések, történetek, amelyek főszereplője Pankotai Gábor professzor. Ezekben az adomákban hol félelmetes oktató, hol segítőkész jó barát, akinek van egy sajátos, gyakran nyers modora. Az ilyen találkozásokkor gyakran merült fel a kérdés, hogy van-e és ha nincs, miért nincs szobra a botanikus kertben. Most, születésének 100. évfordulója alkalmából megerősödött azoknak a tábora, aki javasolták, hogy legyen szobra a többi, vele egy időben az egyetemen dolgozó professzorhoz hasonlóan. Voltak érvek mellette és ellene, de végül az egyetem vezetése hozzájárult a szobor felállításhoz.

De ki is volt tulajdonképpen Pankotai Gábor, aki harcétaként a Felvidék visszacsatolásáért harcolt; a 2. világháború alatt példamutatóan üzemeltette a Taracközi Erdei Vasutat; aki az utolsó szerelvényekkel a Kárpátalján szolgáló családokat elmenekítette a front elől; aki 1945-ben a Gerecsében átállt a néphadsereg oldalára; akit szakutódása miatt az új rendszer azonnal átvett; aki több magas, felelős beosztást kap; aki elkészíti Albánia egy jelentős erdőterületének feltárási alaptérképét, majd 1956 után az újrainduló Erdőmérnöki Karon folytatja munkáját különféle felelős beosztásban, párttitkárként, dékánként, rektorként?

Látható, hogy Pankotai Gábor életében a 20. század magyar történelme köszön vissza, ezért életművének megítélésakor mindig figyelembe kell venni azokat a történelmi körülményeket, amelyekhez neki alkalmazkodni kellett.

A dékán szavai után *dr. Kosztká Miklós* professzor emeritus tartotta meg ünnepi megemlékezését.

„Valóban, így igaz. *Iby Gábor*, aki nevét 1951-ben változtatta Pankotai Gáborra, az 1. világháború elején, 1914. augusztus 11-én született az Arad megyei Szöllősen, amelyet a trianoni békeszerződés Romániához csatolt. Hat testvérével együtt azonnal megérezhette a hontalanságot, a menekült állapotot és a szegénységet. A Ciszterci Rend Székesfehérvári Szent István Gimnáziumában érettségizik. Továbbtanulása anyagi feltételeinek megteremtéséhez két évig alkalmi munkákat vállal, ebből negyedét Ausztriában tölt el, megalapozva német nyelvtudását és kialakítva jóval később kamatoztatható külföldi kapcsolatait.

A munkával töltött két év után 1934-ben beiratkozott a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Erdőmérnöki Karára. A főiskolán bekerül a bányamérnöki és erdőmérnöki főiskola sajátos társadalmába, amelynek erkölcsi, szellemi alapja a selmeczi szellem. Ezt a Selmechányáról Sopronba átköltöztetett főiskola tanári kara és hallgatói átmentették, tovább ápolták, kiegészítve azzal, hogy mélységesen elítélték a trianoni nemzetvesztés tényét. Mivel önmaga ennek szenvedő alanya volt, természetesen vehető, hogy minden revíziós törekvést támogatott. Az ilyen szellemben nevelkedett bányamérnökök és erdőmérnökök a selmeczi szellemet a történelem viharos korszakaiban is megőrizték és igyekeztek a pártállami diktatúrában az ifjúságnak átörökíteni. 1938-ban megházasodik.

Egyetemi tanulmányai alatt, 1938. október 1.–november 8. között Mosonmagyaróváron katonai szolgálatot teljesít az u. n. harcéták között. Ez az egyetemi ifjúságból alakult szabadcsapat, amelynek tevékenysége szigorúan titkos volt. Készségülése és kora miatt november elején leszerelik. A selmeczi hagyományok szerint a harcéták a pártállami időkben is kapcsolatban maradtak. Diplomáját 1940. június 28-án vehette át.

Munkáját 1939. november 1-jén kezdi meg Sopronban, az Erdőmérnöki Főiskolán, az Erdőrendezéstani Tanszéken tanársegédként. Itt kapcsolódhatott be *Fekete Zoltán* akadémiai levelező tag kutatásaihoz.

1940. november 21-én megválik a főiskolától és államrendészeti szolgálatba áll. 1940. december 11-én beosztást kapott a Bustyaháza m. kir. erdőgazdasághoz, a taracvölgyi erdei vasúti üzemhez Királymezőre. A Taracvölgyi Erdei Vasút abban az időben már Európa legnagyobb teljesítményű erdei vasútja volt. Beosztottként kezdettől fogva helyettesítette az üzem katonai szolgálatot is teljesítő, kinevezett vezetőjét. Műszaki felkészültségét az erdei vasút üzemeltetés területén bizonyította. Erre példa az az eset, amikor egy nagy árvíz által elmosott 800 m hosszú töltés kiváltásával a helyszínen lévő utászszázad 20 főből álló egységével 3 nap alatt helyreállította és megindította a forgalmat. Ekkor nevezték ki az erdei vasút vezetőjévé.

A front közeledtével behívót kapott a honvédségtől és a 24. gyaloghadosztály katonája lett. Feladata továbbra is a vasútüzem működtetése volt. A visszavonuláskor a mozdonyok felrobbantására kiadott parancsot megtagadta, „nem volt szívem a mozdonyokat, amiket úgy szerettem, felrobbantani.” De nem robbantotta fel a vasút műtárgyait sem, mert meggyőződése volt, hogy „a konstruktív mérnöki gondolkodásnak az kell, hogy az alapja legyen, hogy amit elhagyok, azt jobb állapotban hagyjam el, mint ahogy átvettem.” De elérkezett az az időpont, amikor gondoskodni kellett az ott dolgozók kimenekítéséről a front elől. Ebben a lehető legnagyobb támogatást azzal adta, hogy biztosította a vasúti kocsikat a költöztetéshez. Saját családját az utolsó szerelvényvel menekítette ki.

A visszavonuláskor elérve a Gerecsé hegységet, felmérte a realitásokat, 1945. április 6-án átáll a Vörös Hadsereg oldalára, majd az alakuló Magyar Néphadsereg 11. h. o.-ban őrmesterként teljesít szolgálatot 1945. június 20-ig.

Igazolása után *Partos Gyula* egykori erdőigazgatója beosztást ajánlott neki a győri erdőigazgatóságnál azzal a meg-

bízással, hogy alakítsa meg a pusztamaróti erdészetet. Ennek 1945. augusztus 9.–1948. július 15. között erdészetvezetője.

Az Országos Erdészeti Egyesületnek 1948 óta tagja. Mint sajtófelelős *Mibályi Zoltánnal*, később *Párizs Jánossal* és *Madás András*sal elkezdték az Erdészeti Lapok újrarendítését. *Farkas Vilmos* cikke miatt a lapot betiltották, de törekvéseik eredményeként Tömpe István támogatásával egy év szünet után megindítják Az Erdő című szaklapot. Az OEE Erdőfeltárási Szakosztályának alapító tagja, rövid ideig elnöke.

1948. július 16.–1957. február 15. között az Országos Tervhivatal előadója, az Erdőközpont tervosztályvezetője, a Földművelésügyi Minisztérium Erdőrendezési Intézet főmérnöke, a *Káldy József* által megalakított Erdőterv tervezőmérnöke, végül az Országos Erdészeti Főigazgatóság osztályvezető-helyettes főmérnöke.

Az Erdőrendezési Intézetben és az Erdőtervben az úttervező csoportot vezeti. Az úttervezői tapasztalataira támaszkodva elkészítette az első korszerű úttervezési utasítást.

1956-ban szakértői csoporttal az Albán NK-ban tartózkodott. Az expedíció 1956. július 24.–október 9. között az utazásokkal együtt eltöltött 70 napja alatt javaslatot tett 52 km kövezett út, 35 km normál nyomtávú vasút, fűrészüzem és gyantafinomító létesítésére.

A forradalom leverése miatt az Erdőmérnöki Kar oktatóinak nagy része külföldre menekült. A tarthatatlanná vált állapot miatt megoldást kellett keresni és ezért az Erdőmérnöki Kar oktatói gárdáját a gyakorlatban kimagasló eredményeket ért, arra alkalmas szakemberekkel pótolták. Az adott időpontban a választható, megfelelő szakemberek legtöbbször azok közül kerültek ki, akik pályájukat a visszacsatolt területeken, a Kárpátokban kezdték. Ennek köszönhetően egy megújulásra képes oktatói kar alakulhatott ki, amelyik az erdőmérnök-oktatást magas színvonalra tudta emelni.

Az Erdőfeltárási és Erdészeti szállítástani Tanszék ebben az időben egy kerettanszék volt, amely oktatta a Mechanikát, a Gépészeti tárgyakat, az Erdészeti Szállítóberendezéseket, Út-, Vasút-, Hídépítést és az Acélkötéles Berendezéseket. Az oktatás feladata *Herpay Imrére* és *Rónai Ferencre* maradt.

Ezt a kedvező pillanatot tudta megragadni Pankotai Gábor, aki korábban, 1952-ben már benyújtotta pályázatát egyetemi oktatói álláshelyre. Így a tanszék vezetője ekkor Pankotai Gábor, a tanszék neve Erdészeti Szállítástani Tanszék lett.

Az intézményben lázas munka folyt. Ekkor alakult meg a Faipari Mérnöki Kar. A karok között el kellett osztani a különböző témaköröket, tanszékeket. Ez jó alkalom volt a tantárgyi programok megújítására is.

Az erdészeti műszaki tudományterületen a programbizottság Pankotai Gábor vezetésével rövid időn belül kialakította az új oktatási struktúrát. A *Winkler Oszkár* vezette, akkor már működő Építéstani Tanszék mellé megalakult Rónai Ferenc vezetésével a Mechanika Tanszék, *Káldy József* vezetésével az Erdészeti Géptani Tanszék, majd Pankotai Gábor vezetésével az Erdészeti Szállítástani Tanszék.

Az Erdészeti Szállítástani Tanszékre kerültek az Erdészeti utak tervezése, az Erdészeti útépités, az Erdészeti Szállítástan nevű tantárgyak, majd később az Erdészeti Vízgazdálkodás.

Pankotai Gábor radikálisan átalakította a tananyagot. A műszaki fejlődésnek megfelelően megerősítette az erdészeti útépités súlyát. Megszüntette az akkor már stagnáló erdészeti vasútépités oktatását, korszerűsítette az erdőgazdasági sodronykötélpályák anyagrésztartalmát. Gyakorlati tervezői tapasztalatai alapján korszerűsítette az erdészeti utak tervezését.

A tantárgyi programok kialakításánál mindig egyeztetett azokkal a más egyetemeken működő társ szaktanszékekkel, amelyek hasonló témájú oktatást folytattak. Ennek eredményeként ezek az intézmények ismerték és ezért elismerték azt a tudásanyagot, amit az erdőmérnöknek el kellett sajátítani. Ez abban az időben azt jelentette, hogy az erdőmérnöki diplomával el lehetett helyezkedni különféle más mérnöki szakterületeken is. Egy előadáson *Nemesdy Ervin*, a Műszaki Egyetem Útépitési Tanszékének professzora kijelentette, hogy Magyarország második Útépitési Tanszéke Sopronban van, amelyet Pankotai professzor vezet.

Meggyőződése szerint egy szakember későbbi szakkönyvtárának alapját az egyetemi jegyzetek képezik. Ezért korszerűsítette a Jegyzetsokszorosító részleget és erre támaszkodva létrehozta az egyetemi Jegyzetkiadót.

Lefordította *Ernst Pestal*: Seilbahnen und Seilkrane für Holz- und Materialtransport című könyvét és azt 1963-ban magyarul is megjelentette: Áthelyezhető kötélpályák és kötélدارuk címen.

1963-ban *Herpay Imrével* közösen megjelentették a Mezőgazdasági útépités című szakkönyvet, 1965-ben megjelent az Erdészeti szállítástan című kézikönyv, amelyet „A Földművelésügyi Miniszter az Erdészeti és Faipari Egyetem hallgatói részére tankönyvként engedélyez”. A vízgazdálkodás témakörét feldolgozó jegyzetét röviddel a tantárgy átvétele után már közreadta. Nyugdíjba vonulása előtt gondot fordított arra, hogy oktatási tapasztalati alapján egy jegyzetsorozatban foglalja össze utolsó előadásainak anyagát.

Munkatársaitól is elvárta, hogy az elméleti tananyagról jegyzet, vagy a gyakorlatokat segítő tervezési útmutató ké-

szüljön. Ennek szellemében készült el *Rácz József* Úttervezési útmutatója, amely folyamatos átdolgozásával és korszerűsítésével az informatikai robbanásig az úttervezésekkel foglalkozó erdőmérnökök mindennapi segédkönyvévé vált.

Mindenben teljesítmény centrikus volt. Nem az elvégzett munkát, hanem az időegység alatt elvégzett munkát fogadta el és értékelt. A munkára fordítható időt az általa megszbott határidőkkel rögzítette és azok betartását következetesen mindenkitől megkövetelte.

A tanszéken az elméleti és a gyakorlati oktatás egységének és összhangjának megteremtésével, a nevelési elvek következetes megvalósításával egy olyan iskolát és szellemet teremtet meg, amelyik az erdőmérnökképzésben a mérnöki szemléletet erősítette meg, és az évtizedekig meghatározta a jogutód tanszék karakterét.

Fő kutatási területe a mező- és erdőgazdasági úthálózatok fejlesztése, amelyhez jelentős anyagi támogatásokat tudott szerezni. A kutatási téma eredményei mindkét területen éreztették hatásukat. Ennek a programnak a jelentős része volt az NDK-val kooperációban folytatott Makk-pusztai kísérleti úton folyó kutatás, amelyen 76 féle pályaszerkezet tönkremenetelét lehetett vizsgálni a műforgalom hatására.

Az egyetemen feladatának tekintette az oktatáson és kutatáson kívül a hallgatók nevelését is. Az 1960-as évek az ún. konszolidáció időszaka volt, amikor már enyhültek bizonyos korlátozások. Enyhült a selmeci hagyományok politikai megítélése is, lassan engedélyezték a szakestélyek tartását, elkészülhetett a walden utódjának tekinthető egyenruha és engedélyezték annak viselését is. Új hagyományként megalapították a díszkorsó adományozásának szokását. Az egyetem politikai és állami legfelsőbb vezetőjeként ezt a folyamatot hallgatólagosan kezdeményezte és támogatta.

Pankotai Gábor eszményképei azok a nagy tudású professzorok voltak, akik őt is az erdőmérnöki pályára nevelték. Szigorú elveket vallott a pontosságról, a viselkedési kultúráról, az emberi kapcsolatokról. Mindennek érvényesítéséért gyakran nyersen utasította rendre a követelményeket nem teljesítőket, de az ügyeket ezzel le is zárta. A követelmények betartatásában következetes volt. Ezt a következetességet sokan nem értették meg és nehezen elviselhető korlátnak tekintették. Nyers modora azonban csak látszat volt, amivel az ügyek gyors elintézését kívánta elérni. Amikor valaki saját problémájával fordult hozzá és megoldást, tanácsot kért, akkor nagyon szívesen és szívélyesen nyújtott segítő kezét.

Pankotai Gábor professzor egyéniségét és stílusát meghatározta a 20. század magyar történelme. Az első világháborúban született, közvetlenül átélte a trianoni katasztrófát, a kornak megfelelően hitt a nemzet feltámadásában, amiért tenni is akart, lelkesen vetette bele magát az elcsatolt területeken folyó szakmai munkába, rész vett a második világháborúban mindkét oldalon, majd beilleszkedett az új rendszerbe és ott is vezető szerepre törekedett, legvégül megélt a rendszerválto-

zást, amikor nyíltan lehetett beszélni korábban elhallgatott dolgokról.

Szigorú, következetes oktató volt, aki az erdőmérnök hallgatókat a mérnöki munkára nevelte. Mindezek mellett támogatta a hallgatók törekvéseit, segítette a selmeci hagyományok felélesztését. Munkájának köszönhetően erdőmérnök generációk váltak sikeressé az erdőgazdálkodás területén kívül eső műszaki szakterületen is. A hallgatói visszaemlékezésből ezért csendül ki a tisztelet és elismerés.

Nyugdíjas éveit Hegykőn töltötte, ahol mindig nagy örömmel várta és fogadta egykori tanítványait, barátait. 1997. szeptember 27-én halt meg, Hegykőn temették el.

Ő volt tehát Pankotai Gábor professzor, akinek szobrát felavatjuk, megköszönve az adományozók önzetlen és nagyvonalú adományait, amely lehetővé tette, hogy *Kutas László* szobrászművésznek a Botanikus Kertben megvalósuló 10. alkotásával maradandó emléket állítsunk karunk egyik kiemelkedő professzorának.

Nagy László

Álláshirdetés

Pályakezdő erdősztechnikai végzettséggel rendelkező erdész, németországi gyakorlattal

állást keres

az ország bármely részén, állami és magán-erdőgazdálkodásban egyaránt.

Barabás Attila Máté

Mobil: 06-20-984-41-51

e-mail: b.attilamate@gmail.com

„A letenyei furnérüzem létesítésének története” című írásomban (EL 2014. júniusi száma) azt állítottam, hogy az új vállalatvezetés eladta a letenyei furnérüzemet, amihez nem volt kötődése. A legutolsó nyugdíjas találkozónkon jutott tudomásomra hogy a vezetés „felsőbb utasításra” cselekedett. Nem pontos állításonként így ezúton visszavonom.

Dr. Mátrabérczi Sándor

**A Szombathelyi Erdészeti Zrt.
Szombathelyi Erdészeti
Igazgatósága
csörlős vonszolóval és/vagy
forwarderrel rendelkező
fakitermelő vállalkozókat
keres egész évi
munkavégzéssel.**

Érdeklődni:

**Németh János
fahasználati műszaki vezető**

telefonszám: +3630/862-2810

**Németh Ádám
termelési előadó**

telefonszám: +3630/919-5293